

Τραγουδούν:
Νένα Βενετσάνου
Δώρος Δημοσθένους
Χρήστος Σίκκης
Χρήστος Λεοντής

Διαβάζουν οι ηθοποιοί:
Ουρανία Μπασλή
Χρήστος Τοάγκας

Συμμετέχουν:
Η χορωδία «Φίλοι Μοντέρνας Μουσικής»
υπό τη διεύθυνση του Δημήτρη Παπαδημητρίου
Η Ορχήστρα Σύγχρονης Μουσικής της EPT
Η Ορχήστρα Χρήστου Λεοντή

Διενθύνει:
ο Χρήστος Λεοντής

Χρήστου Λεοντή

Καντάτα Ελευθερίας

ΡΗΓΑΣ – ΣΟΛΩΜΟΣ – ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ

Οι Μεσολογγίτισσες στη Ζάκυνθο, Σπύρος Βασιλείου
Συλλογραφία, περιοδικό «Νέα Εστία», Ιανουάριος 1942.

Για ορχήστρα εγχόρδων, μικρή λαϊκή ορχήστρα, μικτή χορωδία,
4 τραγουδιστές, 2 αναγνώστες

ΣΟΛΩΜΟΣ

- 1. Πρόλογος (2' 20'')** A cappella
Α' σκεδίασμα από τους «Ελεύθερους πολιορκημένους»
Τραγούδι: Νέα Βενετοάνου - Χορωδία
- 2. Και εσυνέβηκε (2' 04'')** Ανάγνωσμα
«Η Γυναίκα της Ζάκυθος», κεφάλαιο 3
Ερμηνεία: Ουρανία Μπασλή - Χορωδία
- 3. Το χάραμα επήρα (2' 32'')** Άρια
Α' σκεδίασμα από τους «Ελεύθερους πολιορκημένους»
Τραγούδι: Νέα Βενετοάνου - Χορωδία
- 4. Τότες εταραχτήκανε (1' 34'')** Ανάγνωσμα
Α' σκεδίασμα από τους «Ελεύθερους πολιορκημένους»
Ερμηνεία: Ουρανία Μπασλή
- 5. Το χάραμα επήρα (2' 49'')** Χορικό¹
Α' σκεδίασμα από τους «Ελεύθερους πολιορκημένους»
Τραγούδι: Χορωδία
- 6. Η ημέρα της Λαμπρής (5' 42'')** Άρια
Απόσπασμα από το ποίημα «Ο Λάμπρος», στροφές α' και β'
Ερμηνεία: Βενετοάνου - Μπασλή - Χορωδία

ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ

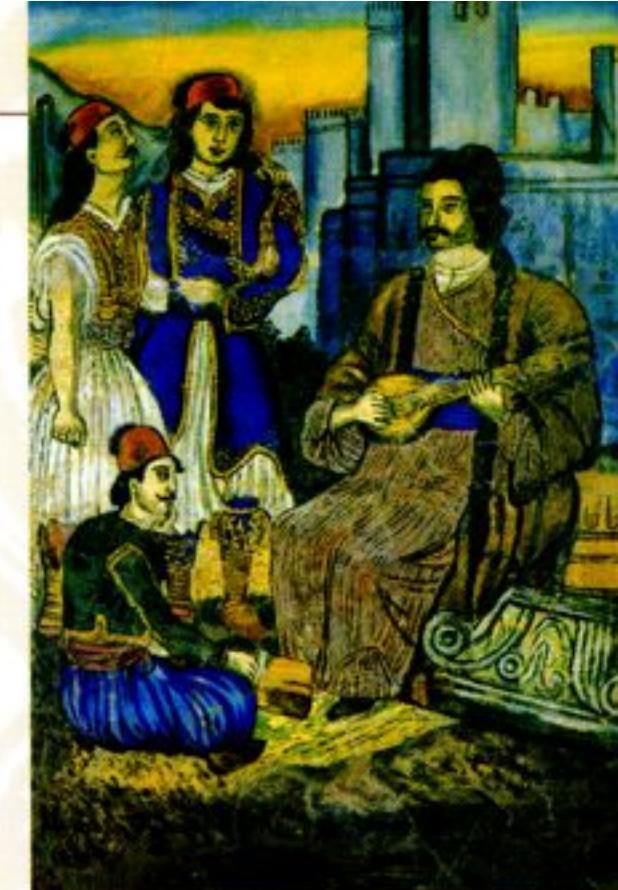

- 7. Η Πολιορκία της Ακρόπολης (2' 40'')** Ανάγνωσμα
Απόσπασμα από τα «Απομνημονεύματα» του Μακρυγιάννη
Ερμηνεία: Χρήστος Τοάγκας - Χορωδία
- 8. Ο ήλιος εβασίλεψε (2' 40'')** Χορικό τραγούδι
Απόσπασμα από τα «Απομνημονεύματα» του Μακρυγιάννη
Τραγούδι: Χρήστος Λεοντής - Χορωδία
- 9. Θάνατος του Γκούρα (0' 31'')** Ανάγνωσμα
Απόσπασμα από τα «Απομνημονεύματα» του Μακρυγιάννη
Ερμηνεία: Χρήστος Τοάγκας

ΡΗΓΑΣ

- 10. Θούριος του Ρήγα (2' 22")** Χορικό τραγούδι
Τραγούδι: Χρήστος Λεοντής - Χορωδία
- 11. Ο Ελληνικός λαός (0' 25")** Ανάγνωσμα
Ερμηνεία: Χρήστος Τοάγκας
- 12. Προς τη δόξα (2' 26")** Ορχηστρικό
- 13. Τα δίκαια του ανθρώπου (2' 01")** Ανάγνωσμα
Ερμηνεία: Χρήστος Τοάγκας
- 14. Δεύτε παίδες των Ελλήνων (5' 08")** Χορικό¹
Τραγούδι: Δώρος Δημοσθένους - Χορωδία
- 15. Τα δίκαια του ανθρώπου (1' 02")** Ανάγνωσμα
Ερμηνεία: Χρήστος Τοάγκας
- 16. Όλα τα έθνη (4' 27")** Χορικό τραγούδι
Τραγούδι: Χρήστος Σίκκης - Χορωδία
- 17. Τα δίκαια του ανθρώπου (1' 34")** Ανάγνωσμα
Ερμηνεία: Χρήστος Τοάγκας
- 18. Θούριος του Ρήγα (2' 23")** Χορικό τραγούδι - FINALE
Τραγούδι: Χρήστος Σίκκης - Χορωδία

Ο Ρήγας φάλλει τον Θεόφριο, Θεόφιλος Χατζημιχαήλ (1868 – 1934)

Φωτογραφική αναπαραγωγή. Το πρωτότυπο βρίσκεται στην Ανακοινώ Βούλου.

ΡΗΓΑΣ - ΣΟΛΩΜΟΣ (Για χρήση χορωδίας)

- 19. Σολωμός: Η ημέρα της Λαμπρής (2' 58")**
- 20. Ρήγας: Θούριος (2' 23")**
- 21. Ρήγας: Δεύτε παίδες των Ελλήνων (5' 08")**
- 22. Ρήγας: Όλα τα έθνη (4' 27")**
- 23. Οι παρτιτούρες σε μορφή ηλεκτρονικού αρχείου εικόνας.**

ΤΟ ΧΑΡΑΜΑ ΕΠΗΡΑ

Α' σχεδίασμα από τους "Έλευθερους Πολιορκημένους" του Διονυσίου Σολωμού

Το χάραμα επήρα
Του Ήλιου το δρόμο,
Κρεμώντας τη λύρα
Τη δίκαιη στον ώμο,
Κι' απ' όπου χαράζει
Ως όπου βυθά,

τα μάτια μου δεν είδαν τόπον ενδοξότερον
από τούτο το αλωνάκι.

Παράμερα στέκει
Ο άντρας και κλαίει
Αργά το τουφέκι
Σηκώνει και λέει:
" Σε τούτο το χέρι
Τι κάνεις εσύ;
Ο εχθρός μου το ξέρει
Πως μού είσαι βαρύ ".

Της μάνας ώ λαύρα!
Τα τέκνα τριγύρου
Φθαρμένα και μαύρα
Σαν ίσκιους ονείρου
Λαλεί το πουλάκι
Σιου πόνου τη γη
Και βρίσκει σπυράκι
Και μάνα φθονεί.

ΚΑΙ ΕΣΥΝΕΒΗΚΕ...

"Η Γυναίκα της Ζάκυθος" του Διονυσίου Σολωμού, κεφάλαιο 3.

1. Και ευνέβηκε αυτές τις ημέρες οπού οι Τούρκοι επολιορκούσαν το Μιοολόγγι, και συνά ολημερνίς, και κάποτε οληνυκτίς έτρεμε η Ζάκυθο από το κανόνιομα το πολύ.
2. Και κάποιες γυναίκες Μιοολογγίποσες επερπατούσαν τριγύρω γυρεύοντας για τους άνδρες τους, για τα παιδιά τους, για τ' αδέλφια τους, που επολεμούσαν.
3. Στην αρχή εντρεπόνταν νάβγουνε, και επροσμένανε το σκοτάδι για ν' απλώσουν το χέρι, επειδή δεν ήτανε μαθημένες.
4. Και είχανε δούλους και είχανε σε πολλές πεδιάδες και γίδια και πρόβατα και βόιδα πολλά.
5. Ακολούθως εβιαζόντανε και εουχνοτηράζανε από το παρεθύρι τον ήλιο πότε να βασιλέψῃ για νάβγουνε.
6. Άλλά όταν επεριοσέφανε οι χρείες εχάσανε την νιροπή, ετρέχανε ολημερνίς.
7. Και όταν εκουραζόντανε εκαθόντανε στ' ακρογιάλι και συνά ασηκώνανε το κεφάλι κι ακούανε, γιατί εφοβότανε μην πέσῃ το Μιοολόγγι.
8. Και τις έβλεπε ο κόσμος να τρέχουνε τα τρίστρατα, τα σταυροδρόμια, τα σπίτια, τα ανώγια και τα χαμώγια, τις εκκλησίες, τα ξωκλήσια, γυρεύοντας.
9. Και ελαβαίνανε χρήματα, πανιά για τους λαβωμένους.

10. Και δεν τους ἐλεγε κανένας το όχι, γιατί οι ρώτηρες
των γυναικών ἤτανε τες περοούτερες φορές συντροφευμένες
από τες κανονιές του Μισολόγγιου και η γη ἔτρεμε
αποκάτου από τα πόδια μας.

11. Και οι πλέον πάμφτωχοι εβγάνανε τ' οβολάκι τους
και το δίνανε και εκάνανε το σταυρό τους
κοιτάζοντας κατά το Μισολόγγι και κλαίοντας.

ΤΟΤΕΣ ΕΤΑΡΑΧΤΗΚΑΝΕ

Α' σχεδίασμα από τους "Ἐλεύθερους πολιορκημένους" του Διονυσίου Σολωμού

Τότες εταραχτήκανε τα σωθικά μου και ἐλεγα πως ἥρθε ώρα να ξεψυχήσω· κι' ευρέθηκα σε οκοτεινό τόπο και βροντερό, που εσκίρτούσε σαν κλωνί στάρι στο μύλο που αλέθει ογλήγορα, ωσάν το χόχλο στο νερό που αναβράζει· ετότες εκατάλαβα πως εκείνο ἤτανε το Μεσολόγγι· αλλά δεν ἔβλεπα μήτε το κάστρο, μήτε το στρατόπεδο, μήτε τη λίμνη, μήτε τη θάλασσα, μήτε τη γη που επάτουνα, μήτε τον ουρανό· εκατασκέπαζε όλα τα πάντα μαυρίλα και πίσσα, γιομάτη λάμψη, βροντή και αστροπελέκι. Και ύφωσα τα χέρια μου και τα μάτια μου να κάμω δέηση, και ιδού μες στην καπνίλα μία μεγάλη γυναίκα με φόρεμα μαύρο σαν του λαγού το αίμα, όπου η σπίθα έγγιζε κι' εσθενότουνε· και με φωνή που μου εφαίνονταν πως νικάει την ταραχή του πολέμου, άρχισε [...]

Η ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΗΣ

Απόσπασμα από το ποίημα «Ο Λάμπρος» του Διονυσίου Σολωμού. Στροφές α' και β'.

Καθαρότατον ἥλιο επρομηνούσε
Της αυγῆς το δροσάτο ύστερο αστέρι,
Σύγνεφο, καταχνιά, δεν απερνούσε
Τ' ουρανού σε κανένα από τα μέρη·
Και από κει κινημένο αργοφυσούσε
Τόσο γλυκό στο πρόσωπο τ' αέρι,
Που λες και λέει μες στης καρδιάς τα φύλλα:
Γλυκιά η ζωή και ο θάνατος μαυρίλα.

Χριστός ανέστη! Νέοι, γέροι και κόρες,
Όλοι, μικροί μεγάλοι, ετοιμαστήτε.
Μέσα στες εκκλησίες τες δαφνοφόρες
Με το φως της χαράς συμμαρωχτήτε.
Ανοίξετε αγκαλιές ειρηνοφόρες
Ομπροστά στους Αγίους και φιληθήτε.
Φιληθήτε γλυκά χεῖλη με χεῖλη,
Πέστε Χριστός Ανέστη εχθροί και φίλοι [...]

Τα σολωμικά κείμενα βασίζονται στις εκδόσεις:

- α) Διονυσίου Σολωμού Άπαντα τα Ευρικόμενα, έκδοσης Ιάκωβος Πολυλάς, Κέρκυρα 1859.
- β) Διονυσίου Σολωμού Άπαντα, τόμος Α': Ποιήματα, επιμέλεια-σημειώσεις: Λίνος Πολίτης, Ίκαρος, Αθήνα 1993 (6η έκδοση) και τόμος Β': Πεζά και παλικά, 1998 (5η έκδοση).
- γ) Διονυσίου Σολωμού Ποιήματα, επιμέλεια: Ρούσος Βρανάς, Δωρικός, Αθήνα 1988.

ΣΟΛΩΜΟΣ

Η ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ

Απόσπασμα από τα "Απομνημονεύματα" του Μακρυγιάννη

Τότε έκατσε ο Γκούρας και οι άλλοι και φάγαμεν ψωμί, τραγουδήσαμεν κι εγλεντήσαμεν. Με περικάλεσε ο Γκούρας κι ο Παπακώστας να τραγουδήσω, ότ' είχαμεν τόσον καιρόν οπού δεν είχαμεν τραγουδήσει – τόσον καιρόν, οπού μας έβαλαν οι διοτελείς και γιγιχτήκαμεν διά να κάνουν τους κακούς τους σκοπούς. Τραγουδούσα καλά. Τότε λέγω ένα τραγούδι:

Η Γ'^η Σεπτεμβρίου 1843 ή Η ανακήρυξη του Συντάγματος, Κάρολος Χόουπ
Έγχρωμη λαϊκή λιθογραφία.

Ο ΉΛΙΟΣ ΕΒΑΣΙΛΕΨΕ

Απόσπασμα από τα "Απομνημονεύματα" του Μακρυγιάννη

Ο Ήλιος εβασίλεψε,
-Έλληνά μου, βασίλεψε-
και το Φεγγάρι εχάθη
κι' ο καθαρός Αυγερινός που πάει κοντά την Πούλια,
τα τέσσερα κουβέντιαζαν και κρυφοκουβεντιάζουν.
Γυρίζει ο Ήλιος και τους λέει, γυρίζει και τους κρένει:

«Εφές οπού βασίλεψα πίσου από μια ραχούλα,
άκ' οα γυναίκεια κλάματα κι αντρών τα μοιργιολόγια
γι' αυτά τα ρωικά κορμιά στον κάμπο ξαπλωμένα,
και μες στο αίμα το πολύ είν' όλα βρουτημένα.
Για την πατρίδα πήγανε στον Άδη, τα καημένα».

Ο μαύρος ο Γκούρας αναστέναξε και μου λέγει: «Αδελφέ Μακρυγιάννη, σε καλό να το κάμη ο Θεός' άλλη φορά δεν τραγούδησες τόσο παραπονεμένα. Αυτό το τραγούδι σε καλό να μας βγη. -Είχα κέφι, του είπα, οπού δεν τραγουδήσαμεν τόσον καιρόν». Ότι εις τ' αρδιά πάντοτες γλεντούσαμεν.

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΓΚΟΥΡΑ

Απόσπασμα από τα "Απομνημονεύματα" του Μακρυγιάννη

Πήγα εις το κονάκι μου ό, πι έπαιρνε να βασιλέψῃ το φεγγάρι, να βγάλω τον πεζό διά την Κυβέρνησιν. Έρχονται μου λένε: «Τρέξε,
οκοτώθη ο Γκούρας εις το πόστο του. Έριξε αναντίον των Τούρκωνⁱ απάνου εις την φωτιά τον βάρεοαν εις τον αμήλιγγα και δεν
μίλησε τελείως». Πήγα, τον πήραμε εις το νώμο και τον βάλαμε σ' ένα μπουντρούμι. Τον συγύρισε η φαμελιά του και τον χώσαμεν.

i. Ο Γκούρας οκοτώθηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 1826.

ii. Η ορθογραφία των κειμένων του Μακρυγιάννη βασίζεται στην έκδοση Άπαντα Μακρυγιάννη, παρουσίαση-σχόλια: Δημήτρης Φωτιάδης, εισαγωγή-επιμέλεια: Έλλη Αλεξίου, πρόλογος: Γιάννης Βλαχογιάννης, τόμοι Α'-Β'-Γ', εκδόσεις Γ. Μέρμηγκος – Ιστορικές Εκδόσεις 1821, Αθήνα 1982.

Makrygiannis

Ο ΘΟΥΡΙΟΣ ΤΟΥ ΡΗΓΑ

Ως πότε, παλληκάρια, να ζούμεν στα στενά
μονάχοι σαν λιοντάρια, στες ράχες, στα βουνά;

Καλλιό 'ναι μίας ώρας ελεύθερη ζωή,
παρά οαράντα χρόνοι οκλαβιά και φυλακή!

Σπηλιές να κατοικούμεν, να βλέπωμεν κλαδιά,
να φεύγωμ' απ' τον κόσμον, για την πικρή οκλαβιά;

Καλλιό 'ναι μίας ώρας ελεύθερη ζωή,
παρά οαράντα χρόνοι οκλαβιά και φυλακή!

Να χάνωμεν αδέλφια, Πατρίδα και γονείς,
τους φίλους, τα παιδιά μας κι όλους τους συγγενείς;

Καλλιό 'ναι μίας ώρας ελεύθερη ζωή,
παρά οαράντα χρόνοι οκλαβιά και φυλακή!

ΤΑ ΔΙΚΑΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

(Περί της σχέσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας με τα ξένα έθνη)
«Νέα Πολιτική Διοίκησις των κατοίκων της Ρούμελης, της Μικράς Ασίας,
των Μεσογείων Νήσων και της Βλαχομπογδανίας»

Ο ελληνικός λαός είναι φίλος και φυσικός σύμμαχος με τα ελεύθερα έθνη.

Οι Έλληνες δέχονται όλους τους αδικημένους ξένους και όλους τους εξωρισμένους από την πατρίδαν των δι' αιτίαν της ελευθερίας. Απαρνούνται και δεν δίδουν υποδοχήν και περιποίησιν εις τους τυράννους.

Δεν κάνουν ποτέ ειρήνην με έναν εχθρόν, οπού κατακρατεί τον ελληνικόν τόπον.

ΤΑ ΔΙΚΑΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Αυτά τα φυσικά δίκαια τού ανθρώπου είναι:
πρώτον, το να είμεθα όλοι ίσοι και όχι ο ένας κατώτερος από τον άλλον'
δεύτερον, να είμεθα ελεύθεροι και όχι ο ένας οκλάβος του αλλουνού'
τρίτον, να είμεθα σίγουροι εις την ζωήν μας, και κανένας να μην ημπορή να μας την πάρη αδίκως και κατά την φαντασίαν'
και τέταρτον, τα κτήματα οπού έχομεν κανένας να μην ημπορή να μας εγγίζη, αλλ' είναι ιδικά μας και των κληρονόμων μας.

Η Ελευθερία είναι εκείνη η δύναμις οπού έχει ο άνθρωπος εις το να κάμη όλον εκείνο, οπού δεν βλάπτει εις τα δίκαια των γειτόνων του. Αυτή έχει ως θεμέλιον την φύσιν, διατί φυσικά αγαπώμεν να είμεθα ελεύθεροι έχει ως κανόνα την δικαιοσύνην, διατί η δικαία ελευθερία είναι καλή έχει ως φύλακα τον Νόμον, διατί αυτός προσδιορίζει, έως πού πρέπει να είμεθα ελεύθεροι. Το ηθικόν ούνορον της Ελευθερίας είναι τούτο το ρητόν: «Μην κάμης εις τον άλλον εκείνο οπού δεν θέλεις να σε κάμουν».

Ο Νόμος έχει χρέος να διαφεντεύῃ την κοινήν ελευθερίαν όλου του έθνους και εκείνην του κάθε ανθρώπου, κατοίκου εις ταύτην την αυτοκρατορίαν, εναντίον της καταθλίψεως και της δυναστείας των διοικητών· όταν αυτοί διοικούν καλώς, να τους διαφεντεύῃ ει δε κακώς, να τους αποβάλλῃ.

(Ἀρθρα 2, 6, 9)

Δεύτε παίδες των Ελλήνων
ο καιρός της δόξης ήλθεν,
ας φανώμεν άξιοι εκείνων
που μας δώσαν την αρχήν.

Έλληνες, Έλληνες, άγωμεν,
τα όπλα μας ας λάβωμεν,
το αίμα των εχθρών ποταμηδόν
ας τρέξει προ ποδών.

Αποσείωμεν ανδρείως
τον ζυγόν της τυραννίδος.
Εκδικήσωμεν πατρίδος,
τόσον όνειδος αιοχρόν.
Έλληνες άγωμεν...

ΔΕΥΤΕ ΠΑΙΔΕΣ

Ύμνος Εθνικός του Ρήγα

Σπην φωνήν της οάλπιγγός μου,
απ' τους τάφους σας να βγήτε,
την πατρίδα σας να δήτε,
το πως κλαίει και θρηνεί.
Έλληνες άγωμεν...

Μην ελπίσωμεν εις ξένους,
αλλά μόνον στην ανδρείαν,
και Ελλήνων την καρδίαν,
η πατρίς να λυτρωθή.
Έλληνες άγωμεν...

Των Ελλήνων δεύτε παίδες,
η πατρίς σας σας φωνάζει,
λυτρωτάς σάς ονομάζει,
της οκλαβιάς και του συγού.
Έλληνες άγωμεν...

Φθάνει πλέον η αργία,
και η τόση οκνηρία
Έλληνες και τυραννία,
δεν ηκούστηκε ποτε!
Έλληνες άγωμεν...

Ο προπάπιον Περραϊβός με το κεφάλι του Ρήγα Βελεστινλή, 1956. Νίκος Εγγονόπουλος (1910 – 1985)

Ελασογραφία σε καμβά, Πινακοθήκη Αθέρωφ.

Pήγας

ΤΑ ΔΙΚΑΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Κανένας άνθρωπος να μη κρίνεται και να μη πιμωρήται αλλέως, παρά αφού ειπή όλα τα δικαιολογήματά του, και αφού κατά τους νόμους κραχθή εις την κρίσιν' και πιμωρείται τότε μόνον, όταν είναι ένας νόμος καμωμένος προτού να κάμη εκείνος το πταίσμα. Ο νόμος δε οπού ήθελε πιμωρήσει εγκλήματα άπερ έγιναν εις τον καιρόν, οπού αυτός δεν είχε ουσιηθή, λέγεται τυραννία. Και το να πιμωρήσῃ ένας νέος νόμος παλαιά εγκλήματα, λέγεται ανομία.

Αι δημόσιοι συνδρομαί και ανταμοιβαί είναι ένα ιερόν χρέος τής πατρίδος. Το κοινόν χρεωστεί μίαν βοήθειαν εις τους δυστυχείς εγκατοίκους, τόσον εις το να τους προμηθεύσῃ να έχουν τί να εργάζωνται, όσον και να δώσῃ τρόπον ζωής εις εκείνους, οπού δεν ημπορούν πλέον να δουλεύουσουν [...]

(Αρθρα 14, 21)

ΟΛΑ ΤΑ ΕΘΝΗ

"Ύμνος πατριωτικός της Ελλάδος και όλης της Γραικίας προς ξαναπόκτησιν της αυτών Ελευθερίας"

Όλα τα έθνη πολέμούν
και στους Τυράννους τους ορμούν,
εκδίκησιν γυρεύουν
και τους εξολοθρεύουν
και τρέχουν για την δόξαν
με χαρά στη φωτιά!
[...]

Έτzi κ' εμείς, ώ αδελφοί,
να σηκωθούμεν με ορμή
εκδίκησιν zητούντες,

Τυράννους απολούντες,
για την Ελευθερίαν,
με χαρά, μπρε παιδιά!

Ως πότ' ημείς υπομονή,
και να μη βγάνωμεν φωνή;
Σα να 'μαστε δεμένοι,
ζούμεν τυραννιομένοι,
και καταφρονημένοι,
στη φωτιά, μπρε παιδιά!

Όλα τα έθνη το θωρούν,
και πάλ' ευθύς το απορούν,
πώς τέτοια παλληκάρια,
που 'ναι οσν τα λιοντάρια,
να ζουν στην τυραννίαν'
οτη φωτιά, μπρε παιδιά!

Λοιπόν, πινάξετε για μα,
την τυραννίαν και σκλαβιά!
Παράδειγμα μας είναι
των προπατόρων μνήμαι,

Ο Ρήγας και η Ελευθερία πάνω σε αρχαία ερείπια, Θεόφιλος Χατζημιχαήλ (1868 – 1934)
Φωτογραφική αναπαραγωγή. Το πρωτότυπο ευρίσκεται στην Άλλη Μεριά Βόλου.

καθώς εκείνοι ζούσαν
Στη φωτιά, μπρε παιδιά!

[...]

Τα παλληκάρια τα καλά
ποτέ δεν στέκουν οφαλιστά.
Άλλα με την ανδρείαν

πινάζουν Τυραννίαν,
και ζουν μ' Ελευθερίαν
στο δουνιά, μπρε παιδιά!

[...]

Αυτούς που βλέπετ' αντικρύ,
είναι Κονιάρηδες χοντροί.

Κ' εσείς, μπρε παλληκάρια,
είστε σαν τα λιοντάρια.
Κτυπάτε τους Τυράννους
με χαρά στη φωτιά!

[...]

ΤΑ ΔΙΚΑΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Όλοι, χωρίς εξαίρεσιν, έχουν χρέος να ηξεύρουν γράμματα. Η Πατρίς έχει να καταστήσῃ οχολεία εις όλα τα χωρία διά τα αφοενικά και θηλυκά παιδία. Εκ των γραμμάτων γεννάται η προκοπή, με την οποίαν λάμπουν τα ελεύθερα έθνη. Να εξηγούνται οι παλαιοί ιστορικοί συγγραφείς [...]

Τα εγκλήματα των Επιτρόπων του Έθνους και των αξιωματικών ποτέ δεν έχουν να μείνουν απιμώρητα. Κανένας δεν έχει το δίκαιον να στοχάζεται τον εαυτόν του απαραβίαστον περιοστέρον από τους άλλους. Ήγουν, όταν οφάλλη μεγάλος ή μικρός, ο Νόμος τον παιδεύει αφεύκτως κατά το οφάλμα του, ας είναι και ο πρώτος αξιωματικός.

(Άρθρα 22, 31)

Η ορθογραφία των κειμένων που ανήκουν ή αποδίδονται στο Ρήγα βασίζεται στην έκδοση *Ρήγα Βελεστινλής Αιώνιθιομα Κείμενων*, επιλογή κειμένων: Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα 1998, στην κλασική έκδοση του Λέανδρου Ι. Βρανούση, *Ρήγας*, Βασική Βιβλιοθήκη 10, Αθήνα 1953 και στην έκδοση *Ρήγα Βελεστινλής Κείμενα*, πρόλογος-σημειώσεις: Λουκάς Αξελός, Στοχαστής, Αθήνα 1969.

